
Numer 1/2013 (5)
3 kwietnia 2013
ISSN 2299-6966

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ wiejska

e-biuletyn

Zdarzyło się w CDR

Prawo i podatki

**Socjologia i psychologia
w przedsiębiorczości**

**Przedsiębiorczość -
wiadomości różne**

Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie
Oddział w Krakowie
Ul. Meiselsa 1, 31-063 Kraków

Kraków, dnia 02.04. 2013

Szanowni Państwo,

Zapraszamy do zapoznania się z pierwszym numerem e-biuletynu „Przedsiębiorczość wiejska” w 2013 roku.. Będzie to drugi rok istnienia e-biuletynu.. Chcemy się ciągle rozwijać, dlatego planujemy wprowadzać w kolejnych numerach różne nowe rozwiązania techniczne jaki i poruszać „niedotknięte” jeszcze zagadnienia merytoryczne z przedsiębiorczości. Będziemy dążyć do tego, aby w biuletynie pojawiało się więcej informacji bezpośrednio związanych z aktywnością gospodarczą na obszarach wiejskich.

W bieżącym roku, oprócz prowadzenia biuletynu, planujemy uruchomienie internetowego wortalu tematycznego przedsiębiorczosc-wiejska.edu.pl. O jego uruchomieniu zostaną Państwo niezwłocznie poinformowani drogą elektroniczną.

Liczymy na to, że biuletyn pozostanie platformą wymiany doświadczeń pomiędzy jego czytelnikami. W związku z tym zachęcamy wszystkich Państwa do włączenia się w pracę nad biuletynem, poprzez przygotowywanie artykułów, zgłaszanie przykładów ciekawych inicjatyw, opinii, spostrzeżeń. Artykuły te mogą prezentować wszelkie zagadnienia dotyczące przedsiębiorczości na obszarach wiejskich. Mogą mieć one charakter ogólny, jak i odnosić się do Państwa regionu czy też do wykonywanej przez Państwa pracy i jej rezultatów.

Zachęcamy Państwa do dzielenia się z nami opiniami na temat biuletynu. Będziemy starali się wyjść im naprzeciw.

Artykuły i uwagi prosimy przysyłać na adresy mailowe m.grojec@cdr.gov.pl, oraz l.jawny@cdr.gov.pl

Tymczasem zapraszamy do zapoznania się z piątym numerem e-biuletynu. Życzymy miłej lektury!

Redakcja

Redakcja

Mateusz Grojec
Łukasz Jawny

Oprac. graficzne
Mateusz Grojec

**DZIAŁ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH
CDR O/KRAKÓW**

Dane kontaktowe:

(na te adresy prosimy przysyłać artykuły)

Mateusz Grojec
12 424 05 25, m.grojec@cdr.gov.pl
Łukasz Jawny
12 424 05 20, l.jawny@cdr.gov.pl

Spis treści

Działalność prowadzona w domu pozwala zaoszczędzić MAG, CDR O/Kraków	3
Działalność gospodarcza żony rolnika, gdy mąż jest czynnym podatnikiem VAT MAG, CDR O/Kraków	7
Likwidacja wymiaru uzupełniającego MAG, CDR O/Kraków	10
O czym warto pamiętać zawierając umowę? MAG, CDR O/Kraków	11
Składki związane z ubezpieczeniem społecznym osób prowadzących działalność gospodarczą MAG, CDR O/Kraków	14
Reakcje firm na kryzys gospodarczy Tomasz Groszkowski, Kolegium Gospodarki Światowej, SGH w Warszawie	18
Program poręczeń spłaty kredytów dla małych i średnich przedsiębiorstw MAG, CDR O/Kraków	21
Kaizen metodą rozwijania biznesu Mateusz Grojec, CDR O/Kraków	22
Warsztaty szkoleniowe na temat tworzenia nowych miejsc pracy na obszarach wiejskich Łukasz Jawny, CDR O/Kraków	26

= ARTYKUŁ SZCZEGÓLNIE POLECANY

DZIAŁALNOŚĆ PROWADZONA W DOMU POZWALA ZAOSZCZĘDZIĆ

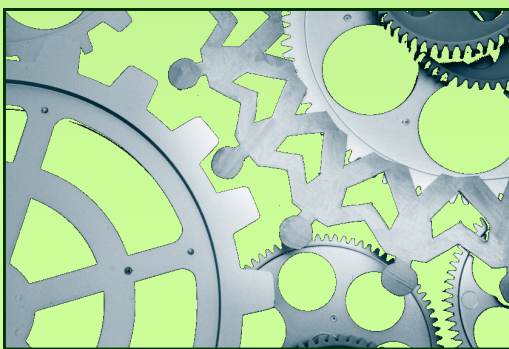
Często zdarza się, że działalność gospodarcza prowadzona jest w mieszkaniu przedsiębiorcy przy wykorzystaniu prywatnych mebli czy własnego samochodu. Wiele przedsiębiorców nie zdaje sobie z sprawy, że może z tego tytułu uzyskać swego rodzaju „oszczędności”.

Poprzez wprowadzenie wyżej wspomnianych do środków trwałych uzyskują oni prawo ich amortyzacji, zwiększając w ten sposób koszty działalności firmy, obliczane dla celów podatkowych. Katalog pozycji podlegających amortyzacji może być bardzo szeroki i zależy od profilu działalności firmy. Może to być np. używany samochód, kupiony wcześniej komputer, drukarka, biurko, czy nawet krzesło. Grafik komputerowy amator, który kupił dobry sprzęt, a póź-

niej postanowił zarabiać na swojej pasji, może wprowadzić do środków trwałych otwieranej firmy wcześniej zakupiony sprzęt. Pozwoli to na dokonywanie odpisów amortyzacyjnych, które zalicza się w koszty prowadzonej działalności.

Jeżeli profil działalności pozwala na to, by prowadzić biuro w domu, warto wpisać mieszkanie do ewidencji środków trwałych. Rzecz

jasna, kosztem może być tylko amortyzacja tej części mieszkania, która jest wykorzystywana

Środek trwały, to zarówno budynki, jak i maszyny, urządzenia, środki transportu, ale też inne przedmioty. Decyduje przewidywany okres użytkowania i przeznaczenie na potrzeby prowadzonej działalności gospodarczej. Jeśli zakupione rzeczy firma zamierza używać dłużej niż rok, będzie to środek trwały.

na potrzeby firmowe. W tego typu przypadku odpisów amortyzacyjnych dokonuje się w takiej proporcji, w jakiej pozostaje powierzchnia użytkowa wykorzystywana na potrzeby działalności do ogólnej powierzchni użytkowej całego mieszkania. Prowadzenie działalności gospodarczej we własnym mieszkaniu umożliwia także zaliczenie do kosztów części wydatków związanych

z utrzymaniem takiego mieszkania. Jeśli przedsiębiorca zajmuje tylko część mieszkania na cele firmowe, wydatki związane z utrzymaniem takiej nieruchomości rozlicza się proporcjonalnie do wydzielonej pod działalność gospodarczą części. Dochód do opodatkowania można zmniejszyć, poprzez rozliczenie w kosztach opłaty za media (proporcjonalnie), czy podatku od nieruchomości. W przypadku

DZIAŁALNOŚĆ PROWADZONA W DOMU POZWALA ZAOSZCZĘDZIĆ (2)

zakupu mieszkania, zarówno do celów mieszkaniowych, jak i prowadzenia działalności gospodarczej, istnieje możliwość zaliczenia do kosztów uzyskania przychodu kosztów odsetek od kredytu hipotecznego zaciągniętego na zakup nieruchomości w proporcji, w jakiej mieszkanie wykorzystywane jest do prowadzenia działalności gospodarczej. Amortyzacji mieszkania dokonuje się przy zastosowaniu stawki 1,5%, a to oznacza, że do pełnego zamorty-

Prowadzenie działalności gospodarczej w domu pozwala na „wrzucanie” wielu wydatków związanych z takim mieszkaniem w koszty podatkowe.

zowania potrzeba przeszło 66 lat. Okres ten można jednak skrócić poprzez zastosowanie indywidualnej stawki. Może ona zostać podwyższona maksymalnie do 10%. W ten sposób czas amortyzacji skraca się do 10 lat. Takie rozwiązanie nie zawsze jest jednak możliwe. Może je zastosować wyłącznie ten przedsiębiorca, który udowodni, że: -przed nabyciem lokal był używany co najmniej przez 60 miesięcy (5 lat) lub że poniósł nakłady na ulepszenie tego lokalu w wysokości co najmniej 30% wartości początkowej przed wprowadzeniem tego lokalu do ewidencji.

Przedsiębiorcy często zadają sobie jednak pytanie – czy wykorzystując mieszkanie do prowadzenia działalności gospodarczej są zobowiązani do zapłaty wyższego, przewidzianego dla firm podatku od nieruchomości dla części „firmowej” mieszkania? Stawki podatku od

nieruchomości są wszakże odmienne w przypadku budynków mieszkalnych i firmowych. W przypadku tych pierwszych maksymalna stawka podatku od nieruchomości w 2013 r. wynosi 0,88 zł za m

kw. rocznie, natomiast w przypadku lokali przeznaczonych pod działalność gospodarczą maksymalna stawka jest kilkadziesiąt razy wyższa i wynosi 22,82 zł za m kw. rocznie (każda gmina decyduje indywidualnie, czy zastosuje maksymalne, czy niższe stawki, niezależnie od przeznaczenia lokalu).

Odpowiedz na to pytanie daje częściowo wyrok NSA z dn. 11 sierpnia 1992 r. (sygn. akt SA/Wr 650/92). Z wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego wynika bowiem, iż część budynku mieszkalnego może być opodatkowa-

DZIAŁALNOŚĆ PROWADZONA W DOMU POZWALA ZAOSZCZĘDZIĆ (3)

na wyższą stawką podatku od nieruchomości, przewidzianą dla firm, jeśli została przeznaczona do prowadzenia działalności gospodarczej z wyłączeniem funkcji mieszkalnych i innych, związanych z zamieszkiwaniem budynku. Wynika stąd że jeśli przedsiębiorca jednocześnie mieszka w pokoju, w którym pracuje na rzecz swojej firmy, nie musi płacić wyższej stawki podatku od nieruchomości.

Niektóre urzędy skarbowe, jak i biura księgowe, reprezentują jednak odmienny pogląd. W ich opinii, jeśli przedsiębiorca zalicza w koszty firmy część wydatków związanych z eksploatacją mieszkania czy amortyzuje lokal będący środkiem trwałym firmy, powinien w związku z tym także płacić wyższy podatek od nieruchomości.

Wielu doradców podatkowych zauważa jednak, że przedsiębiorcy często wykonują czynności związane z prowadzeniem biznesu w wydzielonym do tego celu miejscu w mieszkaniu, nie adaptując lokali dla potrzeb biurowych, ani też nie wpływają na zmianę sposobu użytkowania takiego lokalu. W ich opinii, podatek od nieruchomości powinien wówczas być naliczany według zasad właściwych dla lokali mieszkalnych. Gdyby jednak lokal mieszkalny przedsiębiorca przerobił na lokal usługowy, np. sklep, w takiej sytuacji, w związku z większą uciążliwością prowadzo-

nej działalności, podatek powinien być naliczony według zasad właściwych dla nieruchomości wykorzystywanych w działalności gospodarczej.

Co więc może zrobić przedsiębiorca, by nie narażać się fiskusowi i jednocześnie bez potrzeby nie płacić fiskusowi zbyt dużo? W przypadku podatku od nieruchomości, tak jak w innych przepisach podatkowych, można wystąpić z wnioskiem o wydanie interpretacji indywidualnej, która z jednej strony daje ochronę prawną, z drugiej zaś, gdy jest niekorzystna, daje możliwość odwołania się od niej. Wniosek kieruje się do odpowiedniego organu podatkowego, a więc do wójta, burmistrza lub prezydenta miasta. Organ ten ma maksymalnie 3 miesiące na zajęcie stanowiska. Z takim wnioskiem nie można wystąpić jednak w sprawach, które w tym samym zakresie zostały już rozstrzygnięte decyzją ustalającą wysokość podatku od nieruchomości w 2013 r. Oznacza to więc, że w tym trybie nie uda się już wystąpić z interpretacją dotyczącą 2013 r. Wyjątek dotyczy sytuacji, w której zmieni się stan faktyczny, a więc gdy ktoś dopiero otworzy działalność gospodarczą lub przeniesie firmę do własnego mieszkania.

Oszczędności z używanego samochodu

Podatnik ma również prawo wprowadzić do ewidencji środków trwałych samochód, użyt-

DZIAŁALNOŚĆ PROWADZONA W DOMU POZWALA ZAOSZCZĘDZIĆ (4)

kowany wcześniej na cele prywatne. Dzięki temu może zaliczać do kosztów nie tylko wydatki eksploatacyjne, bez wymogu prowadzenia ewidencji przebiegu pojazdu, ale także odpisy amortyzacyjne. Co istotne, jeżeli przedsiębiorca posiada dokument wskazujący cenę nabycia pojazdu, to ona posłuży do ustalenia wartości początkowej, od której będą dokonywane odpisy amortyzacyjne. Wartość

Wprowadzenie prywatnego, samochodu do ewidencji środków „trwałych umożliwia jego amortyzowanie jak i w wrzucanie w koszty podatkowe działalności gospodarczej wydatki na jego eksploatację.

rynkowa jest przyjmowana jedynie wówczas, gdy nie można ustalić ceny nabycia. Amortyzacji samochodu dokonuje się przy zastosowaniu stawki 20 % .

W identyczny sposób wprowadzić można do ewidencji biurko, komputer, czy inny sprzęt i w ten sposób zaoszczędzić kolejne pieniądze na wysokości płaconych podatków.

Warto wiedzieć, że w przypadku samochodów istnieje możliwość ustalenia indywidualnej stawki w odniesieniu do pojazdów używanych

lub ulepszonych. Samochody zostaną uznane za używane środki trwałe, jeśli podatnik udowodni, że przed ich nabyciem były wykorzystywane przez okres minimum 6 miesięcy. Ulepszenie nie będzie miało miejsce natomiast wówczas, gdy wydatki poniesione przez podatnika na ich ulepszenie stanowiły co najmniej

20% wartości początkowej.

Trzeba jednak pamiętać o tym,

że ulepszenia nie można utożsamiać z remontem (czyli zwykłym przywróceniem stanu początkowego). Uwzględnić również należy, że minimalny okres amortyzacji dla środków transportu i samochodów osobowych wynosi 2,5 roku.

MAG

DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA ŻONY ROLNIKA, GDY MAŻ JEST CZYNNYM PODATNIKIEM VAT

Żona rolnika prowadzącego działalność rolniczą i będącego czynnym podatnikiem VAT musi się liczyć z brakiem prawa do odliczenia podatku naliczonego w ramach wydatków związanych z podejmowaną przez nią własną działalnością gospodarczą polegającą na świadczeniu usług rolniczych.

Małżonka rolnika, będącego podatnikiem VAT, złożyła wniosek o wpis do Centralnej Ewidencji Działalności Gospodarczej (CEIDG). Podała, że z dniem 1 lutego 2012 r.

rozpocznie działalność

usługową

wspomagającą produkcję

roślinną -

identyczną jak jej

mąż. Zrezygnowała

ze zwolnienia podmiotowego VAT.

Z formularza

VAT-R złożonego

w urzędzie skarbowym

wynikało, że

będzie składać de-

klaracje miesięczne. Kobieta kupiła następnie

kombajn zbożowy. W rejestrze zakupów

wykazała fakturę z 2 lutego 2012 r. o wartości

435 tys. zł, w tym VAT – ponad 100 tys. zł.

W rejestrze sprzedaży za luty znalazły się dwie

faktury na niewielkie kwoty. W związku z tym

w deklaracji VAT-7 wykazała nadwyżkę po-

datku naliczonego nad należnym w wysokości

prawie 100 tys. zł i wystąpiła o zwrot podatku.

Urząd skarbowy przeprowadził kontrolę (co

czyni obecnie zawsze w przypadku dużej kwoty

do zwrotu). Skar-

bówka uznała, że

kobieta jest żoną rolnika, czynnego po-

datnika VAT, i nie

może świadczyć

usług w ramach pro-

wadzonej działalności

rolniczej, dlatego

określił zobowiąza-

nie podatkowe

w wysokości 0 zł

VAT zamiast nad-

wyżki. Kobieta nie zgodziła się z tą decyzją

i złożyła odwołanie do Izby Skarbowej.

Dyrektor Izby Skarbowej utrzymał jednak

w mocy decyzję organu I instancji. W uzasad-

nieniu wskazał, że spór w sprawie sprowadza

się do rozstrzygnięcia, czy małżonek rolnika

będącego podatnikiem VAT, może w ramach

Brak dokładnej analizy definicji rolnika podatnika VAT (art. 15 ust. 4 ustawy VAT) może być przyczyną poważnych perturbacji finansowych dla rodziny danego farmera.

DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA ŻONY ROLNIKA, GDY MĄŻ...(2)

własnej działalności gospodarczej świadczyć usługi rolnicze. Organ odwoławczy wskazał, że w świetle przepisów ustawy rolnik posiada status podatnika prowadzącego działalność gospodarczą (rolniczą). Natomiast wykonywanie czynności polegających na świadczeniu usług rolniczych - w rozumieniu ustawy VAT, przesądza o wykonywaniu działalności rolniczej. Skarżąca prowadzi z mężem wspólne gospodarstwo rolne. Ponadto mąż prowadzi działalność gospodarczą w zakresie działalności usługowej wspomagającej produkcję roślinną. Skarżąca zadeklarowała, że również będzie prowadzić działalność gospodarczą w zakresie wynajmu i dzierżawy maszyn i urządzeń rolniczych.

Jak wskazał organ odwoławczy, zgodnie z art. 15 ust. 4 ustawy VAT, w przypadku osób fizycznych prowadzących wyłącznie gospodarstwo rolne, leśne lub rybackie za podatnika uważa się osobę, która złoży zgłoszenie rejestracyjne, Natomiast w myśl art. 15 ust. 5 przepisu ust. 4 stosuje się odpowiednio do osób fizycznych prowadzących wyłącznie działalność rolniczą w innych niż wymienione w ust. 4 przypadkach. Zatem w przypadku osób fizycznych prowadzących wyłącznie działalność rolniczą za podatnika uważa się osobę, która złoży zgłoszenie rejestracyjne. Wobec tego żona rolnika, który złożył zgłoszenie rejestracyjne (zgodnie z art. 15 ust. 4 ustawy), nie może

w ramach własnej działalności gospodarczej świadczyć usług rolniczych, ponieważ zgłoszenie dokonane przez męża obejmuje swoim zakresem również i jej działalność. Tak samo małżonka nie może w ramach własnej działalności gospodarczej świadczyć usług rolniczych, ponieważ to jej mąż złożył zgłoszenie rejestracyjne w imieniu całego gospodarstwa.

W świetle powyższego organ przyjął, iż skoro prowadzone gospodarstwo rolne jest własnością wspólną, którego reprezentantem jest mąż (z uwagi na fakt zarejestrowania się przez niego - w imieniu całego gospodarstwa - jako "podatnika VAT czynnego"), to tym samym nie można zgodzić się z tym, iż w związku ze świadczeniem w ramach własnej działalności gospodarczej usług rolniczych (wynajem maszyn i urządzeń rolniczych, bez obsługi), kobieta mogła również się zarejestrować jako podatnik VAT i zrezygnować ze zwolnienia oraz rozliczać podatek od towarów i usług na zasadach ogólnych. Świadczenie usługi rolniczej nie stanowi bowiem, odrębnej od prowadzenia gospodarstwa rolnego, działalności gospodarczej, tylko nadal jest działalnością rolniczą wykonywaną w ramach tego prowadzonego wspólnie przez małżonków gospodarstwa rolnego. Jako że skarżąca nie jest podatnikiem VAT czynnym, nie przysługuje jej prawo do odliczenia podatku naliczonego związanego z nabyciem wspomnianego wyżej kombajnu

DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA ŻONY ROLNIKA, GDY MAŻ...(3)

zbożowego. W związku z tym, że kobieta wystawiła dwie faktury VAT, do czego nie była uprawniona, zgodnie z art. 108 ust. 1 ustawy VAT jest zobowiązana do zapłaty wykazanego w nich podatku VAT. Przepis ten bowiem wiąże konieczność uiszczenia podatku wyłącznie z określonym stanem faktycznym, a nie spełnieniem określonych wymogów prawnych.

Kobieta złożyła skargę do WSA, który orzeczeniem I SA/Bk 364/12 - Wyrok WSA w Białymstoku z dnia 30 stycznia 2013 uznał ją za bezzasadną, tym samym potwierdzając słuszość decyzji organów podatkowych.

W ocenie Sądu nie można zgodzić się ze Skarżącą, iż zgłoszona przez nią działalność nie była działalnością rolniczą lecz inną działalnością gospodarczą. Skarżąca dokonując zgłoszenia jako przeważający rodzaj działalności gospodarczej wskazała wynajem i dzierżawę maszyn i urządzeń rolniczych oraz działalność usługową wspomagającą produkcję roślinną. Powyższa działalność, w świetle art. 2 pkt 15 ustawy VAT, jest niewątpliwie działalnością

rolniczą, a zatem „słusznie organy przyjęły, że Skarżąca, podobnie jak jej mąż prowadzi ten sam rodzaj działalności - działalność rolniczą”. Zarówno działalność męża kobiety jak i jej własna są nierozzerwalnie związane z prowadzonym przez nich gospodarzem rolnym, dlatego też organy musiały przyjąć, że prowadzą oni wyłącznie działalność rolniczą.

Co ciekawe, w postępowaniu sądowym kobieta podnosiła argument, że została uznana przez KRUS za osobę rozporządzającą wykonywanie pozarolniczej działalności gospodarczej. Sąd stwierdził, jednak że kwestia ta nie ma żadnego znaczenia w tej sprawie. Or-

gany podatkowe, rozstrzygając sprawę, mają bowiem obowiązek stosować obowiązujące w chwili orzekania przepisy ustaw podatkowych (ustawy VAT), a te jednoznacznie wskazują, że świadczenie usług rolniczych nie jest odrębnym od prowadzenia gospodarstwa rolnego, rodzajem działalności gospodarczej. Tak więc, w świetle przepisów dotyczących ubezpieczeń społecznych można być przedsiębiorcą, natomiast na gruncie ustaw podatkowych nie.

MAG

Sąd uznał, że zarówno działalność męża jak i żony związane są z ich gospodarstwem rolnym. Gospodarstwo jest własnością wspólną a mąż zarejestrowany jako podatnik VAT jest reprezentantem. Dlatego żona nie może być odrębnym podatnikiem VAT czynnym w przypadku prowadzenia działalności wspierającej produkcję rolniczą.

LIKWIDACJA WYMIARU UZUPEŁNIAJĄCEGO

Wraz z początkiem roku nastąpiła likwidacja tzw. wymiaru uzupełniającego. Zmiana ta jest konsekwencją wejścia w życie ustawy z dnia 16 listopada 2012 r. o redukcji niektórych obciążeń administracyjnych w gospodarce, która to zlikwidowała odpowiedni art. 230 Ordynacji podatkowej.

Instytucja wymiaru uzupełniającego polegała na tym, iż w sytuacji gdy zobowiązanie podatkowe zostało ustalone w wysokości niższej od należnej, organ odwoławczy w toku postępowania odwoławczego miał prawo zwrócić sprawę organowi pierwszej instancji w celu określenia zobowiązania w odpowiednio wyższej kwocie poprzez zmianę decyzji wydanej w pierwszej instancji. Instytucja wymiaru uzupełniającego była więc niekorzystna dla podatników, bowiem umożliwiała pogorszenie ich sytuacji prawnej w toku postępowania odwoławczego. Dokonywanie wymiaru uzupełniającego stanowiło wyjątek od ogólnej zasady prawa. Istnieje w prawie bowiem tzw. zakaz reformationis in peius, zgodnie z którym nie można nakładać w toku postępowania odwoławczego na podatników nowych obowiązków, które nie były objęte decyzją wydaną w pierwszej instancji. Jakkolwiek obecnie organ odwoławczy nie może już skierować sprawy organowi pierwszej instancji w celu zwiększenia wysokości podatku, nie znaczy to jednak, że w żadnym wypadku sytuacja podatników nie będzie mogła ulec pogorszeniu w wyniku wniesienia odwołania. Zgodnie z bowiem z art.

234 Ordynacji podatkowej, statuującym zakaz reformationis in peius, organ odwoławczy nie może wydać decyzji na niekorzyść strony odwołującej się, chyba że zaskarżona decyzja rażąco narusza prawo lub interes społeczny. Zgodnie z wyrokiem Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 4 kwietnia 2011 r. III SA/Wa 2062/2010, wydanie decyzji na niekorzyść strony należy rozumieć w ten sposób, że uprawnienie podatnika wynikające z decyzji podatkowej nie powinno być węższe, zaś obowiązek szerszy, niż te wynikające z decyzji organu I instancji. Obowiązki i uprawnienia podatników, wynikające z decyzji podatkowych, w ostatecznym rachunku są bowiem wyrażone kwotowo.

Co istotne, zakaz reformationis in peius adresowany jest do organu drugiej instancji rozpatrującego odwołanie. Zakaz reformationis in peius nie będzie miał więc zastosowania w przypadkach, gdy organ odwoławczy utrzymuje zaskarżoną decyzję w mocy oraz gdy wydaje decyzję kasacyjną, przekazując sprawę do ponownego rozpatrzenia.

MAG

O CZYM WARTO PAMIĘTAĆ ZAWIERAJĄC UMOWĘ

Umowa cywilnoprawna stanowi swobodne i wiążące ustalenie wzajemnych praw lub obowiązków przez co najmniej dwie strony. Umowy cywilnoprawne, chcąc nie chcąc, zawieramy codziennie, choćby robiąc zakupy w sklepie spożywczym, czy korzystając z usług fryzjera. Bez wątpienia są to proste umowy i nie ma najmniejszej potrzeby ich dokładnego regulowania. Czasami jednak warto dopilnować należytego udokumentowania zawieranej umowy.

Dotyczy to przede wszystkim umów, w których strony muszą dokonać czynności bardziej złożonych, wykonywanych przez dłuższy czas lub czynności, które wywołują poważne konsekwencje w życiu osobistym lub sytuacji majątkowej stron.

Zazwyczaj wtedy strony, chcąc zabezpieczyć wykonanie postanowień umowy (a czasami zobowiązane do tego odpowiednimi przepisami) – zawierają umowę w formie pisemnej.

Zasadniczo umowa może być zawarta poprzez dokonanie dowolnych czynności zrozumiałych dla stron umowy, jak choćby kiwnięcie głową. W przypadku umów w istotny sposób oddziałujących na prawa i obowiązki stron warto jedna zadbać o ich materialne udokumentowanie. Niekiedy jest to wręcz wymagane prawnie.

powierzchni magazynowej. Regulacje prawne dla każdej z tych umów przewidują odmienne rozwiązania. Istnieje jednak pewien wspólny zbiór elementów występujących w większości umów cywilnoprawnych.

Niektóre decydują o ważności takich umów, a inne jedynie zapewniają im wyższą jakość i większą skuteczność.

Zawierając umowę, warto ją najpierw prawidłowo

W sensie prawnym strony mogą zawrzeć umowę ustnie, pisemnie lub też poprzez dokonanie odpowiednich czynności, jak choćby odpowiednie gesty, np. kiwnięcie głową. Forma umowy uzależniona jest od jej treści. Brzmienie umowy dotyczącej wykonania prac remontowych będzie inne niż w przypadku wynajmu

nazwać. Jakkolwiek, zgodnie z Kodeksem Cywilnym, o rodzaju umowy nie decyduje nazwa, ale cel oraz zgodny zamiar stron, to w sytuacji, gdy pojawiają się wątpliwości co do samego przedmiotu umowy, nazwa może okazać się bezcenną wskazówką co do intencji przyświecających stronom w chwili jej podpisywania. Wskazanie prawidłowej nazwy umowy świad-

O CZYM WARTO PAMIĘTAĆ ZAWIERAJĄC UMOWĘ (2)

czy ponadto o profesjonalizmie stron. W praktyce gospodarczej bardzo często można się spotkać z błędnym nazywaniem „umowy sprzedaży” umową „umową kupna” lub „umową kupna-sprzedaży”. Tymczasem, zgodnie z definicją zawartą w Kodeksie Cywilnym, sprzedaż jest umową wzajemną, a więc zawsze towarzyszy jej kupno.

Podobnie sytuacja wygląda w przypadku umowy najmu - zawsze towarzyszy jej wynajem.

Umowa powinna wskazywać dokładnie strony ją zawierające. Osoby fizyczne nieprowadzące

działalności gospodarczej określa się poprzez imię, nazwisko, PESEL czy opis dokumentu tożsamości. Nieco trudniejsza sytuacja jest w przypadku bardziej złożonych podmiotów gospodarczych, jak spółki prawa handlowego (ale także stowarzyszenia czy fundacje). W ich przypadku prawidłowe oznaczenie stron i osób uprawnionych do ich reprezentacji może być prawdziwym wyzwaniem. Spółki kapitałowe - spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością i akcyjną - należy opisywać poprzez wskazanie organu prowadzącego rejestr handlowy spółki, numeru rejestru, wysokości kapitału zakładowego w spółce (o jego pokryciu w całości lub w części), NIP, REGON. Zawsze należy także

O charakterze umowy nie decyduje jej nazwa ale cel i zgodny zamiar stron. Warto jednak ją nazwać na wypadek gdyby pojawiły się co do charakteru umowy.

sprawdzić, czy podmioty występujące w imieniu spółki są uprawnione do jej reprezentacji. Warto sprawdzić (choćby w Internecie), czy wskazani w umowie członkowie zarządu, prokurenci lub pełnomocnicy, zgodnie z wpisem w rejestrze przedsiębiorców lub udzielonym im pełnomocnictwem, uprawnieni są do reprezentowania spółki i czy wymienione osoby posiadają pełną czy też ograniczoną zdolność do czynności prawnych. W pierwszym ozna-

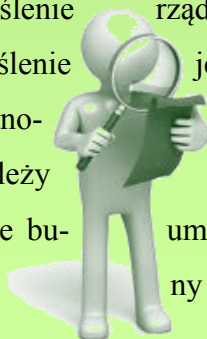
czeniu stron w umowie nie powinno się używać skrótów (sp. z o.o., sp. k., itp.), tylko korzy-

stać z pełnych nazw firm. Ważną kwestią jest również prawidłowe określenie daty i miejsca zawarcia umowy oraz wskazanie początku jej obowiązywania, jeśli ma być on inny niż sam moment zawarcia umowy. Elementy te mają istotny wpływ na prawidłowe liczenie terminowości wykonania umowy, okresów przedawnienia roszczeń, miejsca spełnienia tych roszczeń (art. 455 kc) oraz określenie sądu właściwego do rozstrzygania ewentualnych sporów.

Kodeks cywilny wskazuje różne tryby zawierania umowy. Umowa może być zawarta przez przyjęcie oferty wprost przez drugą stronę, w trybie negocjacji, w drodze aukcji lub przetargu. Warto zatem zadbać o to, aby nie został

O CZYM WARTO PAMIĘTAĆ ZAWIERAJĄC UMOWĘ (3)

naruszony sam tryb zawierania umowy. Umowy najczęściej zawierane są w trybie przyjęcia oferty wprost. Istotne postanowienia umowy, jeśli są prawidłowo określone, wpływają w znacznym stopniu na jej ważność. Zaliczamy do nich postanowienia dotyczące takich kwestii, jak np. cena sprzedaży, obowiązek wydania rzeczy kupującemu, określenie przedmiotu i wysokości czynszu najmu, określenie czynności prawnej zlecenia, określenie przedmiotu leasingu, itp. Istotne postanowienia umowy (przedmiot umowy) należy opisać jak najdokładniej, w sposób nie budzący wątpliwości interpretacyjnych.

Brak tych postanowień sprawia, że takiej umowy nie można uznać za zawartą, co w praktyce skutkuje jej nieważnością. Inaczej być nie może. Weźmy na

Czasami brak sporządzenia umowy pisemnej skutkuje brakiem prawa dowodzenia zawarcia umowy w innej formie.

przykład umowę sprzedaży samochodu. Jeśli strony ustaliły cenę sprzedaży, lecz nie wskazały co jest przedmiotem umowy, to jest marki, modelu roku produkcji etc., umowa ta nie będzie ważna

W pewnych szczególnych przypadkach to czy umowa jest ważna będzie zależeć od zachowania prawidłowej formy. Prawo przewiduje określoną formę dla danych typów umów. Specjalna forma (akt notarialny, popisy notarialnie poświadczone pod umową) zasadniczo zastrzeżona jest dla umów o znacznej doniosłości.

Przykładowo, umowa sprzedaży nieruchomości powinna zostać zawarta w formie aktu notarialnego. Bez zachowania tej formy umowa jest nieważna. W odniesieniu do niektórych czynności prawnych przepisy wskazują na konieczność zawarcia umowy w formie pisemnej dla celów dowodowych. Wówczas forma zawieranej umowy może być dowolna. Bez sporządzenia umowy na piśmie strony nie będą jednak miały możliwości dowodzenia przed sądem jej zawarcia, gdyby zaistniała taka konieczność. Przykładem może być tutaj umowa pożyczki powyżej 500 zł. Jeżeli strony nie zawrą takiej umowy w formie pisem-

nej, to w przypadku sporu sądowego nie będą mogły tego udowodnić, ponieważ w takiej sytuacji zeznania świadków stanowią dowód zasadniczo niedopuszczalny.

Prawidłowe umieszczenie w umowie wszystkich wskazanych wyżej elementów jest niezbędne dla celowości i skuteczności umowy, jak również często przesądza o jej ważności.

Na koniec warto zaznaczyć, że umowa nie musi regulować wszystkich kwestii dotyczących danego stosunku prawnego w sposób szczegółowy. W zakresie nieuregulowanym w umowie obowiązywać będą bowiem właściwe przepisy kodeksu cywilnego.

MAG

SKŁADKI ZWIĄZANE Z UBEZPIECZENIEM SPOŁECZNYM OSÓB PROWADZĄCYCH DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZĄ

Osoby prowadzące działalność gospodarczą nie mają obowiązku płacić składek ubezpieczeniowych w zależności od osiąganego przychodu czy dochodu. Mogą (ale nie muszą – nic nie stoi na przeszkodzie by płacili więcej) płacić minimalną możliwą składkę wynoszącą, w przypadku ubezpieczeń społecznych, 60% prognozowanego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w kraju ogłoszonego na dany rok.

Wysokość przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia na rok 2013 wynosi **3.713 zł**, a zatem podstawa wymiaru składki na ubezpieczenia społeczne w 2013 roku wynosi **2.227,80 zł**. Podstawa wymiaru minimalnej składki na Fundusz Pracy jest taka sama, jak w wypadku ubezpieczeń społecznych, czyli w 2013 roku wynosi ona **2.227,80 zł**. Składka ta wynosi 2,45% podstawy, zatem obecnie jest to **54,58 zł**.

Osoby rozpoczynające prowadzenie działalności gospodarczej mogą skorzystać z ulgi dotyczącej składek na ubezpieczenia społeczne, polegającej na ich obniżeniu. Ulga ta pozwala, przez okres pierwszych 24 miesięcy kalendarzowych, na preferencyjne naliczanie składek od zadeklarowanej podstawy, która nie może być niższa niż 30 proc. minimalnego wynagrodzenia. W okresie korzystania z preferencyjnego naliczania składek na ubezpieczenia społeczne podatnik jest zobowiązany do opłacania

składek na ubezpieczenia społeczne: emerytalne, rentowe i wypadkowe. Ubezpieczenie zdrowotne jest również obligatoryjne, natomiast opłacanie składek na ubezpieczenie chorobowe ustawodawca pozostawił do indywidualnej decyzji podatnika.

Uprawnione do korzystania z ulg są osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą spełniające następujące warunki:

- rozpoczęły wykonywanie działalności gospodarczej nie wcześniej niż 25 sierpnia 2005 r.,
- nie prowadzi lub w okresie ostatnich 60 miesięcy kalendarzowych przed dniem rozpoczęcia wykonywania działalności gospodarczej nie prowadziły pozarolniczej działalności,
- nie wykonują działalności gospodarczej na rzecz byłego pracodawcy, na rzecz którego przed dniem rozpoczęcia działal-

SKŁADKI ZWIĄZANE Z UBEZPIECZENIEM SPOŁECZNYM...(2)

ności gospodarczej w bieżącym lub poprzednim roku kalendarzowym wykonywały w ramach stosunku pracy lub spółdzielczego stosunku pracy czynności wchodzące w zakres wykonywanej działalności gospodarczej.

Podstawa wymiaru składek na 2013 w tym wypadku wynosi **480 zł**. Przedsiębiorcy korzystający z ulgi w opłacaniu składek ZUS w ogóle nie płacą składek na Fundusz Pracy. Wyjątkiem jest sytuacja, kiedy oprócz prowadzenia działalności dana osoba jeszcze gdzieś pracuje

i obowiązkowo podlega ubezpieczeniom społecznym. Obowiązek taki powstaje w sytuacji, kiedy jest ona zatrudniona na część etatu i zarabia 1.120,00 zł brutto lub więcej. Fundusz Pracy płaci się tylko wtedy, kiedy podstawa, od której opłaca się składki na ubezpieczenia społeczne, jest równa lub wyższa od minimalnego wynagrodzenia za pracę. Minimalne wynagrodzenie wynosi obecnie 1.600 zł brutto. Opłacając składki na ubezpieczenia społeczne od podstawy 480 zł, nie płaci się składek na Fundusz Pracy, gdyż podstawa wymiaru składek jest w tym wypadku niższa niż 1.600 zł.

Składka na ubezpieczenia społeczne i Fundusz Pracy - z ulgą

Rodzaj ubezpieczenia	Wysokość składki %	Wysokość składki w zł
Ubezpieczenie emerytalne	19,52%	93,70
Ubezpieczenie rentowe	8,00%	38,40
Ubezpieczenie chorobowe	2,45%	11,76
Ubezpieczenie wypadkowe	1,93%	9,26

Składka na ubezpieczenia społeczne i Fundusz Pracy - bez ulgi

Rodzaj ubezpieczenia	Wysokość składki %	Wysokość składki w zł
ubezpieczenie emerytalne	19,52%	434,87 zł
ubezpieczenie rentowe	8,00%	178,22 zł
ubezpieczenie chorobowe	2,45%	54,58 zł
ubezpieczenie wypadkowe	1,93%	43 zł

SKŁADKI ZWIĄZANE Z UBEZPIECZENIEM SPOŁECZNYM...(3)

Składka na ubezpieczenie zdrowotne

W 2013 roku podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne stanowi 75% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw, włącznie z wypłatami z zysku, w IV kwartale 2012 roku. Wynagrodzenie to wyniosło 3.877,50 zł (Mon. Pol. z 2013 r. poz. 37). W związku z tym minimalna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne w 2013 r. wynosi **2.908,13 zł**. Do ZUS-u przekazujemy 9% podstawy wymiaru składki, czyli **261,73 zł**. Od podatku odliczyć można jednak jedynie 7,75% podstawy wymiaru składki, czyli **225,38 zł**. Reszta,

jest dla przedsiębiorcy, de facto kolejną formą obciążenia publicznoprawnego

W pewnych przypadkach rolnik, rozpoczynający prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej może nadal podlegać ubezpieczeniu społecznemu rolników. Możliwe jest to, jeśli:

1) podlegał temu ubezpieczeniu w pełnym za-

kresie z mocy ustawy nieprzerwanie przez co najmniej 3 lata i nadal prowadzi działalność rolniczą,

2) złoży w KRUS oświadczenie o kontynuowaniu tego ubezpieczenia w terminie 14 dni od rozpoczęcia wykonywania pozarolniczej działalności gospodarczej

Niezachowanie terminu na złożenie oświadczenia jest równoznaczne z ustaniem ubezpieczenia z końcem kwartału, w którym rolnik lub domownik rozpoczął wykonywanie pozarolniczej działalności gospodarczej. Niedochowanie tego terminu w obecnym czasie, jest jednakże praktycznie niemożliwe, bowiem stosownego zgłoszenia dokonuje się za pomocą formularza CEIDG -1

w trakcie rejestracji działalności gospodarczej. Nie ma aktu-

alnie potrzeby wysyłania dodatkowego oświadczenia do KRUS

3) nie jest pracownikiem i nie pozostaje w stosunku służbowym,

4) nie ma ustalonego prawa do emerytury lub renty albo do świadczeń z ubezpieczeń społecznych,

Rolnik prowadzący działalność gospodarczą, może po spełnieniu pewnych warunków, pozostać w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

SKŁADKI ZWIĄZANE Z UBEZPIECZENIEM SPOŁECZNYM...(4)

5) kwota należnego podatku dochodowego za poprzedni rok podatkowy od przychodów z pozarolniczej działalności gospodarczej, jeżeli działalność ta była prowadzona, nie przekracza określonej kwoty granicznej. Kwota ta jest ogłaszana w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” w drodze obwieszczenia i za 2012 r. wynosi ona 3.011 zł. Kwotę należnego podatku dochodowego od przychodów z pozarolniczej działalności gospodarczej za poprzedni rok podatkowy rolnik zobowiązany jest udokumentować zaświadczeniem naczelnika właściwego urzędu skarbowego i złożyć w KRUS wraz z oświadczeniem do dnia 31 maja każdego roku.

Jeśli kwota tego podatku przekroczy "kwotę graniczną", a także jeżeli nie zostanie zachowany powyższy termin złożenia zaświadczenia, ubezpieczenie rolnika ustanie z końcem kwartału, w którym rolnik zobowiązany był złożyć w KRUS zaświadczenie, chyba że zaprzestał prowadzenia działalności gospodarczej w sposób trwały lub czasowy przed upływem tego kwartału.

Osoba ubezpieczona ma obowiązek w ciągu 14 dni zgłosić fakt zaprzestania wykonywania pozarolniczej działalności gospodarczej.

Rolnik (w zależności od wielkości gospodarstwa) lub domownik prowadzący dodatkowo

pozarolniczą działalność gospodarczą, będzie zobowiązany do opłacania miesięcznej składki podstawowej na ubezpieczenie emerytalno-rentowe w jej podwójnym wymiarze. Natomiast na

Rolnik - przedsiębiorca musi dokładnie liczyć osiągnięte dochody, jak i przestrzegać pozostałych warunków ubezpieczenia w KRUS - inaczej będzie musiał zarejestrować w ZUS i opłacać składki.

ubezpieczenie wypadkowe, chorobowe i macierzyńskie składka za te osoby opłacana będzie w pojedynczej wysokości, tak samo jak za pozostałych ubezpieczonych, którzy pozarolniczej działalności gospodarczej nie prowadzą.

Dla rolników prowadzących gospodarstwo rolne do 50 ha i pozarolniczą działalność gospodarczą, wysokość składki na ubezpieczenie społeczne wynosi w I kwartale 2013 r. **606 zł.**

MAG

REAKCJE FIRM NA KRYZYS GOSPODARCZY

Celem artykułu jest zaprezentowanie sytuacji, w jakiej znalazły się polskie firmy w czasie kryzysu, należące do sektora małych i średnich przedsiębiorstw. Do przeprowadzenia analizy posłużono się danymi zawartymi w Raporcie PARP *Procesy inwestycyjne i strategię przedsiębiorstw w czasach kryzysu*, z 2010 roku. Omówiono sposoby odpowiedzi firm na sytuację kryzysową, z wyszczególnieniem najczęściej stosowanych narzędzi zapobiegających bądź ograniczających jego skutki. Przedstawiono również wpływ tych skutków na funkcjonowanie opisanych przedsiębiorstw.

Jak przedsiębiorstwa mogą reagować na kryzys?

Mówimy tutaj o firmach małych. Najprostszy chyba podział, mówi o postawie pasywnej lub aktywnej. Warto więc przyjrzeć się tej drugiej, czyli działaniom, jakie firmy mogą i podejmują wobec kryzysu. Wydaje się, że opracowanie strategii firmy jest niezwykle istotne nawet dla małego podmiotu, szczególnie w okresie słabszej koniunktury gospodarczej. Trzeba jednak wskazać, iż długofalowe planowanie strategiczne nie jest w takiej sytuacji najlepszym rozwiązaniem. Przede wszystkim dlatego, że podmioty małe niezbyt często wykorzystują zarządzanie strategiczne, a więc i w czasie kryzysu prawdopodobnie nie będą tego robiły. Takie wnioski potwierdzają liczne badania prowadzone m.in. przez PARP, które mówią, iż drobni przedsiębiorcy nie przywiązują zbyt dużej wagi do myślenia strategicznego. Po drugie w czasach kryzysu kluczowe są często działania natychmiastowe, często o krótkoo-

kresowym zasięgu.

Jeśli chodzi o stosowane instrumenty walki z kryzysem, to popularną metodą jest ograniczanie różnego rodzaju kosztów. Badania pokazują, że w 2009 roku zamierzało to robić 41% jednoosobowych podmiotów gospodarczych i 47% mikrofirm. Natomiast wśród średnich firm, aż 62% badanych wskazywało na zamiar prowadzenia polityki ograniczającej koszty. Taki układ z jednej strony może wskazywać, na bardziej aktywne działania większych firm w tej sferze, natomiast z drugiej strony, można wnioskować, iż niekoniecznie najmniejsze podmioty nie widzą potrzeby ograniczania kosztów, lecz być może nie mają takiej możliwości. Nie musi to być jednak zjawisko negatywne, ale np. wskazujące, iż firmy w skali mikro w tym również osoby samozatrudnione nie prowadzą luźnej polityki kosztowej w czasach nie objętych kryzysem i nie obniżają kosztów gdyż one i tak są niewysokie.

REAKCJE FIRM NA KRYZYS GOSPODARCZY (2)

Kolejnym przejawem aktywnej polityki wobec kryzysu, może być poszukiwanie nowych rynków zbytu, na taki krok zdecydowało się 12% samo zatrudnionych, 21% wszystkich mikrofirm i 26% średnich podmiotów. To potwierdza wcześniejsze ustalenia, iż małe firmy są mniej skłonne do działań mających na celu rozwój firmy, szczególnie widać to na przykładzie firm jednoosobowych.

Zauważalne jest natomiast dosyć ograniczone działanie firm w zakresie obniżenia ceny oferowanych produktów i usług. Tutaj rozbieżności są mniejsze niż w przypadku poprzednich obserwacji. Na taki krok zdecydowało się 15% samo zatrudnionych, 13% wszystkich mikrofirm i 16% średnich przedsiębiorstw. Widać, iż firmy niechętnie podchodzą do takich zabiegów, które w zależności od struktury kosztów mogą w bardzo istotny sposób ograniczyć zysk, a więc może lepiej przyjąć postawę pasywną i stracić część klientów, niż zmniejszyć marżę na tyle, że i tak wypracowany zysk będzie niezadowalający.

Raport PARP wskazuje również, iż firmy, które nie podjęły żadnych działań w związku z kryzysem gospodarczym, stanowią jedną trzecią przedsiębiorstw.

Jeśli chodzi o ograniczenie lub odłożenie na później zaplanowanych wydatków inwestycyjnych, to 13% samo zatrudnionych, 12% mikro-

firm i 21% średnich przedsiębiorstw, zdecydowało się na taki krok, co wiązać się może zarówno z faktem, że to firmy większe najczęściej je podejmowały, ale również to, że skala ich inwestycji jest większa niż w przypadku mikrofirm a także forma ich finansowania.

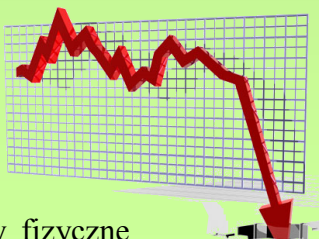
Warto również wspomnieć, iż ponad połowa firm zadeklarowała, iż kryzys gospodarczy nie spowodował zmiany źródeł finansowania ich działalności. W przypadku firm mikro, nie wymaga to głębszej analizy, gdyż wykorzystują one w dużej mierze środki własne, a w czasach kryzysu prawdopodobieństwo niepowodzenia przedsięwzięcia rośnie, a co za tym idzie maleje skłonność do ryzyka, z czym związana jest zapewne decyzja odnośnie zaciągnięcia kredytu. Natomiast w przypadku większych podmiotów, które częściej korzystają z zewnętrznych źródeł finansowania działalności, w tym również operacyjnej, ograniczenie tego typu instrumentów mogłoby narazić firmę na powstanie problemów z utrzymaniem płynności finansowej, szczególnie w sytuacji powstawania coraz częściej zatorów płatniczych. Firmy decydują się zatem ponosić ryzyko związane z pozyskiwaniem kapitałów obcych i obsługiwać ich koszty, niż narazić się na ograniczenie możliwości funkcjonowania firmy do czego mógłby doprowadzić brak odpowiedniego finansowania.

Jednak pomimo większej elastyczności i moż-

REAKCJE FIRM NA KRYZYS GOSPODARCZY (3)

liwości adaptacyjnych małych firm do zmieniających się warunków, trzeba przyznać, iż mikroprzedsiębiorstwa w Polsce nie wykazały się zbyt dużą odpornością na kryzys. Takim czytelnym wskaźnikiem jest zmniejszenie się ogólnej liczby mikroprzedsiębiorstw a także zmniejszenie liczby osób w nich zatrudnianych czy też niezbyt wysoki wzrost wartości produkcji i wartości w latach objętych kryzysem.

Jednak ciekawym zagadnieniem jest obserwacja wskazująca, iż te niekorzystne zjawiska dotyczą w głównej mierze mikroprzedsiębiorstw prowadzonych przez osoby fizyczne, natomiast mikroprzedsiębiorstwa osób prawnych wykazały się większą odpornością na stres. Można więc tutaj przedstawić pewien wniosek, a mianowicie firmy osób fizycznych niekoniecznie wykazywały się nie najlepszą odpornością na kryzys z tego powodu, że są małe, gdyż podmioty o podobnej skali wielkości, lecz posiadające osobowość prawną, miały z tym mniejsze problemy. Trudno też twierdzić, iż sama forma prawna może mieć wpływ na skuteczność działań. Uprawnionym może więc być wniosek, iż taki stan rzeczy jest spowodowany, większym profesjonalizmem osób prawnych w prowadzeniu działalności gospodarczej. Chociażby prowadząc tzw. „pełną księgowość” zarządzający przedsiębiorstwem w wyniku konsultacji z księgowymi, mogą

bardziej szczegółowo przeanalizować sytuację firmy i podjąć odpowiednie kroki. Prowadzący taką firmę ma często lepsze przygotowanie i większe doświadczenie w działaniach biznesowych, natomiast firmy osób fizycznych (ok. 2/3 przedsiębiorstw osób fizycznych), często działają w sposób intuicyjny, bez badania sytuacji przedsiębiorstwa, jakiegokolwiek analizy rynku czy zarządzania strategicznego. Mi-

kroprzedsiębiorstwa osób prawnych też nie wydatkują środków i sił na zaawansowane działania tego typu, jednak praktyka wskazuje, iż zdecydowanie się na posiadanie przedsiębiorstwa posiadającego osobowość prawną, jest poprzedzone częściej niż w przypadku osób fizycznych analizą, często w porozumieniu z innym podmiotem z którym zamierzamy tworzyć strukturę firmy.

Podsumowanie

Przedstawiony artykuł wskazuje, że 2/3 firm objętych raportem PARP podejmowały działania w związku z kryzysem gospodarczym, co oznacza aktywną postawę wobec zmian zachodzących w otoczeniu. Najczęściej stosowanym instrumentem walki z kryzysem jest we wszystkich grupach badanych przedsiębiorstw ograniczanie kosztów. Poza tym firmy szukają nowych rynków zbytu a także prowadzi aktywną (redukcyjną) politykę cenową, chociaż

do tego elementu podchodzą bardziej sceptycznie. Niewiele przedsiębiorstw decyduje się natomiast na odłożenie na później zaplanowanych wydatków inwestycyjnych. Powyższe wyniki pokazują pewną zależność, a mianowicie, że antykryzysowa aktywność przedsiębiorstw jest skorelowana z ich wielkością. Wykazano także,

Tomasz Groszkowski
Kolegium Gospodarki Światowej
Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

PROGRAM PORĘCZEŃ SPŁATY KREDYTÓW DLA MAŁYCH I ŚREDNICH PRZEDSIĘBIORSTW

W ramach nowego programu Bank Gospodarstwa Krajowego udziela małym i średnim przedsiębiorstwom poręczeń na kredyty obrotowe oferowane przez banki komercyjne. W ten sposób bierze na siebie część ryzyka ponoszonego przez banki przy kredytowaniu firm. Dzięki wzięciu przez BGK na siebie części ryzyka ponoszonego przez banki, przedsiębiorcy mogą zaciągnąć kredyt nawet w wysokości 6 mln złotych.

Fundusze Banku Gospodarstwa Krajowego umożliwiają udzielenie gwarancji do kwoty 30 mld zł. Szacuje się, że w 2013 r. z programu skorzysta 50 tysięcy firm.

Z pomocy będą mogli skorzystać przedsiębiorcy należący do sektora mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw. Maksymalna kwota takiej gwarancji wynosi 3,5 mln złotych, ale nie więcej niż 60 procent kwoty kredytu. Pozwala to na to wzięcie kredytu w wysokości 6 mln złotych

Firmy, którym BGK udzieli gwarancji, będą mogły przeznaczyć kredyt na finansowanie swojej działalności bieżącej.

Gwarancję można uzyskać w tym samym banku, w którym przedsiębiorca ubiega się o kredyt. Co istotne, uzyskanie gwarancji nie jest skomplikowane od strony formalnej.

Do końca bieżącego roku od gwarancji nie będzie pobierana prowizja. Za kolejny okres roczny prowizja będzie się kształtować poniżej stawek rynkowych.

Z informacji płynących z BGK wynika, że do programu przystąpiła wystarczająca ilość banków, aby zapewnić funkcjonowanie tego nowego instrumentu na terenie całej Polski.

MAG

KAIZEN METODĄ ROZWIJANIA BIZNESU

W ostatnim numerze biuletynu wspomnieliśmy o metodzie ciągłego doskonalenia opartej na codziennych małych krokach –KAIZEN. Teraz nieco rozwiniemy ten temat. W przedsiębiorstwie doskonalenie tą metodą może zostać zastosowane przez każdego. Jakkolwiek z początku mało efektywny, proces ten przynosi ogromne wyniki w długim okresie.

KAIZEN bazuje na zdrowym rozsądku i nisko kosztowym podejściu, dzięki czemu zapewnia długofalowy wzrost. Jest to również podejście mało ryzykowne – zawsze można bowiem powrócić do starych metod bez ponoszenia wielkich kosztów

Choć KAIZEN wykształciło się na gruncie firm przemysłowych, fabryk i wielkich warsztatów z elementami manufaktury, to obecnie stanowi ponadbranżowy styl zarządzania, który sprawdza się właściwie w każdym rodzaju przedsiębiorstwie. Najbardziej spektakularne efekty KAIZEN nadal odnosi jednak głównie wśród firm przemysłowych.

Czynniki generujące starty w firmie wg KAIZEN

W filozofii KAIZEN nastąpiło przededefiniowanie pojęcia straty w firmie. Tradycyjnie w rachunkowości stratą jest ujemny wynik finansowy przedsiębiorstwa, określonej inwestycji lub pożyczki. Tymczasem KAIZEN rozszerza po-

jęcie straty na wszystkie aspekty działalności przedsiębiorstwa, które bezpośrednio nie dodają wartości do oferowanego produktu lub usługi. Klient chce otrzymać właściwy wyrób/usługę we właściwym czasie, w odpowiedniej cenie i ilości. W tym rozumieniu stratą przedsiębiorstwa jest wytwarzanie produktów o jakości przewyższającej oczekiwania klienta,

wszelkie wadliwe egzemplarze powstałe w cyklu produkcyjnym, wszelkie przestoje związane z przerwą pracowników, przebrojeniem urządzeń na linii produkcyjnej, a nawet nadprodukcja zalegająca w magazynach, oraz transport (głównie chodzi o transport półproduktów, surowców i gotowych produktów w obrębie zakładu pracy związanych z cyklem produkcyjnym). KAIZEN dzieli te straty na te, które są konieczne i te, które można ograniczyć. Zrozumiałe jest, że firma musi mieć pewne żelazne zapasy produktów w magazynie. KAIZEN określa to jako straty, lecz straty konieczne i godzi się na nie. Część wymienionych strat można jednakże w znacznym stop-

KAIZEN METODĄ ROZWIJANIA BIZNESU (2)

niu ograniczyć lub wyeliminować, wprowadzając odpowiednie kreatywne usprawnienia.

W jaki sposób wprowadzać udoskonalenia?

W podejściu KAIZEN istnieje motto: „Przykład idzie z góry, siła działa z dołu”. To pracownicy liniowi, będący bezpośrednio przy procesach, najlepiej znają swoją pracę i wiedzą jak ją najefektywniej realizować. Aby pracownicy dzielili się tą wiedzą, kadra zarządzająca musi się do nich w tej sprawie zwrócić. Brzmi banalnie, lecz często ta prosta metoda jest pomijana, ponieważ zdarza się że przełożeni zarządzają swoimi pracownikami „zza biurka”, nie będąc blisko procesów i nie wiedząc jak one w rzeczywistości wyglądają. Tymczasem menadżerowie według metodologii KAIZEN powinni być blisko GEMBA (japońskie słowo, oznaczające realne miejsce, w którym dzieje się rzecz, gdzie tworzy się wartość np. hala produkcyjna, biuro) czyli powinni być blisko procesów i odpowiadać za ich doskonalenie. Z takim podejściem związane jest pięć złotych reguł zarządzania przy pomocy techniki GEMBA. Te reguły to:

- „Idź na gemba”.
- Sprawdź gembutsu (właściwy przedmiot – maszynę, materiał),
- Posługuj się danymi, stosuj tymczasowe rozwiązania,
- Zrób KAIZEN - znajdź i usuń główną

przyczynę,

- Standaryzuj, aby przeciwdziałać powtarzającym się problemom.

Ponadto, w literaturze często wskazuje się na istnienie *10 zasad KAIZEN*., które wpływają na usprawnienie pracy i podniesienie wydajności. Przedstawiamy je poniżej:

1. Problemy stwarzają możliwości

Stosowanie takiego podejścia w życiu niewątpliwe może być trudne. Dotykające nas problemy, nieszczęścia postrzegamy jako coś złego, coś co niesie za sobą niemiłe konsekwencje – i mamy rację. Ograniczenie się jednak wyłącznie do takiej oceny zaistniałej sytuacji nie jest produktywnie. Przystawienie myślenia – próba spojrzenia na problem jako na pewien bodziec, żeby coś zmienić, nauczyć się czegoś, czy zrobić coś lepszego, wprost przeciwnie. Takie podejście całkowicie zmienia bowiem odbieranie rzeczywistości, wycisza negatywne emocje i budzi skupienie na szukaniu rozwiązania. Dzięki temu często przynosi wymierne korzyści.

2. Pytaj „Dlaczego?”

Zadawanie sobie lub komuś szeregu pytań pomaga w poznaniu prawdziwej odpowiedzi. Pytać należy tak długo, aż znajdziemy przyczynę najgłębszą. Przykład? Niewiele zarabiam - dlaczego niewiele zarabiam? – bo mam niewielu

KAIZEN METODĄ ROZWIJANIA BIZNESU (3)

klientów – dlaczego mam niewiele klientów? – bo niewiele sprzedaję – dlaczego niewiele sprzedaję? – bo odbywam niewiele spotkań – dlaczego odbywam niewiele spotkań? – bo odczuwam lęk przy każdym spotkaniu – dlaczego odczuwam lęk? – bo brakuje mi pewności siebie! No i okazuje się, że problemem nie są tak naprawdę niskie zarobki, ale brak pewności siebie. Likwidując przyczynę można pozbyć się jej skutków.

Warto zwrócić uwagę na to, że małe dzieci zdobywają wiedzę o otaczającym je świecie właśnie w ten sposób. Ciągłe zadają pytanie „dlaczego” nawet jeśli udzieliliśmy już najbardziej

sensownej odpowiedzi. Zadają szereg pytań i uzyskują różne odpowiedzi, każda następna jest kolejnym zgłębieniem tematu i w końcu dostają to czego chcą. To właśnie pozwala im się szybciej uczyć.

3. Bierz pomysły od wszystkich

Lepiej nie ignorować pomysłów innych ludzi. Warto słuchać otoczenia... tak po prostu. Jakże wielu jest ludzi, którzy chcą mówić, a jak niewiele tych co umieją słuchać. Czasem lekceważymy czyjąś opinie bo wydają nam się „co on może o tym widzieć”. Tymczasem, jeśli pomysły innych mogą być nawet niedorzecz-

ne, to mogą one wywołać u nas procesy myślowe, które doprowadzą do rozwiązania problemu. Co więcej, wypowiedź innej osoby może dotyczyć zupełnie innej kwestii, nie związanej z problemem, ale w jakiś dziwny sposób w naszej głowie zrodzi się pomysł będący odpowiedzią na nasze wątpliwości.

4. Myśl nad rozwiązaniami możliwymi do wdrożenia

Nie warto bujać w obłokach. Szkoda czasu na tworzenie idealnych teorii, rozwiązań, które nijak nie odnoszą się do naszej rzeczywistości. Jeśli przyjrzymy się otaczającemu nas światu, zauważymy, że

Istnieje 10 zasad KAIZEN, których stosowanie ułatwia stale, systematyczne doskonalenie.

największy sukces (przynajmniej finansowy) odnoszą ludzie, któ-

rzy zrobili mniej więcej to samo co inni. Nie wymyślili niczego nowego, lecz zaadaptowali jedynie czyjeś rozwiązania do własnego rynku i potrzeb.

5. Odrzucaj ustalony stan rzeczy

Życie jest zmienne i to co wczoraj było rozwiązaniem dziś może być problemem. A nawet, gdy nie jest źle, to czasami tak mocno przyzwyczajamy się do tego co jest, iż nie dostrzegamy, że może być znacznie lepiej. Wystarczy się wówczas zatrzymać na chwilę

KAIZEN METODĄ ROZWIJANIA BIZNESU (4)

i spojrzeć na wszystko z pozytywnym niezadowoleniem. To stan, w którym nie do końca jesteśmy zadowoleni z tego, co mamy. Jednak nie powoduje on frustracji, lecz popycha do zmian.

6. Wymówki, że czegoś się nie da zrobić są zbędne

Warto skoncentrować się na poszukiwaniu rozwiązań a nie wynajdywaniu przeszkód. "Szukajcie a znajdziecie". Tylko jeśli ktoś koncentruje się na przeszkodach to co odnajdzie ?

7. Wybieraj proste rozwiązania

Brak działania, dopóki
wszystkiego dokładnie
nie będzie obmyślane

Nigdy nie będzie się doskonałym, ale każdego dnia można być coraz lepszym.

i przygotowane oraz zabezpieczanie się wcześniej na wszystkie możliwe okoliczności nie jest dobrą strategią. Ideały nie istnieją. Nigdy nie podejmiemy w 100% racjonalnej decyzji, nigdy nie opracujemy idealnego biznesplanu. Najważniejsza jest aktywność, inicjatywa i ruch. Jeśli nieco się pomylimy to później możemy to skorygować. W życiu lepsze jest niedoskonałe rozwiązanie na czas, niż doskonałe za późno.

8. Użyj sprytu zamiast pieniędzy

Wszystko ma swój koszt. Niekoniecznie w pieniądzu. W dzisiejszym świecie można prawie

wszystko kupić. Ale po co? Czasem wystarczy trochę pokombinować, poświęcić odrobinę swojego czasu, by sporo zaoszczędzić. Warto się zastanowić, jak można wykorzystać posiadane zasoby, żeby dostać to czego chcemy nie płacąc za to twardą walutą.

9. Pomyłki koryguj na bieżąco

Jak się ich za dużo nazbiera to już nie będzie można mówić o pomyłkach, ale o dużym problemie. Chyba lepiej poświęcić chwilę, by coś naprostować, niż później nadwyreżać swoje zasoby na naprawianie błędów, które już poczyniły znaczne szkody.

10. Ulepszanie nie ma końca

Do ideału można dążyć, ale nigdy się go nie osiągnie, bo z każdym krokiem widzimy dalej i identyfikujemy rzeczy, które można jeszcze poprawić. Dlatego trzeba oczekiwać postępów a nie doskonałości.

Mateusz Grojec
CDR o/Kraków

WARSZTATY SZKOLENIOWE NA TEMAT TWORZENIA NOWYCH MIEJSC PRACY NA OBSZARACH WIEJSKICH

W dniach 11– 13 marca 2013 roku w CDR O/Kraków oraz 18-20 marca 2013 w Centrum Edukacyjnym w Wólce Milanowskiej zostały przeprowadzone dwa 3 dniowe warsztaty szkoleniowe w zakresie przekazywania informacji na temat tworzenia nowych miejsc pracy w kontekście zidentyfikowanych dobrych projektów Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, dla przedstawicieli: ośrodków doradztwa rolniczego, powiatowych urzędów pracy, urzędów gmin, izb rolniczych, lokalnych grup działania, firm doradczych z województw małopolskiego i podkarpackiego (Kraków) oraz świętokrzyskiego i lubelskiego (Wólka Milanowska).

Warsztaty rozpoczęły się sesją plenarną, podczas której zaprezentowano przykłady dobrych praktyk z zakresu tworzenia miejsc pracy na obszarach wiejskich w ramach PROW 2007-2013. Zaprezentowano inicjatywy dofinansowane w ramach „Różnicowania w kierunku działalności nierolniczej”, „Tworzenia i rozwoju mikroprzedsiębiorstw”, czy LEADER—a Kolejne zajęcia warsztatowe poświęcone były tematyce myślenia projektowego. Kolejne zajęcia warsztatowe odbywające się pierwszego dnia każdego z warsztatów poświęcone były kwestii głównych błędów popełnianych przez beneficjentów we wnioskach i biznesplanach w zakresie różnicowania w kierunku działalności nierolniczej i mikroprzedsiębiorczości. W warsztatach tych, po stronie prowadzących udział brali przedstawiciele ARiMR z siedziby centralnej w Warszawie.

Drugiego dnia warsztatów omówiono wstęp do zagadnień warsztatowych z zakresu współpracy instytucji biorących udział w szkoleniu warsztatowym: lokalnych grup działania, ośrodków doradztwa rolniczego, urzędów gmin, powiatowych urzędów pracy, izb rolniczych oraz firm doradczych. Poruszano tutaj tematykę współpracy zespołowej, kooperacji, zwiększania efektywności współpracy poprzez efekt synergii, skutecznej komunikacji. Następnie podjęto dyskusję i rozważania dotyczące przykładów dotychczasowej i możliwej współpracy pomiędzy przedstawicielami instytucji uczestniczących w warsztatach. Wskazano również problemy na linii współpracy instytucji biorących udział w szkoleniu oraz zaakcentowano ogromną rolę działań na rzecz rozwoju rynku pracy, szczególnie na obszarach wiejskich pomiędzy tymi podmiotami.

WARSZTATY SZKOLENIOWE NA TEMAT TWORZENIA NOWYCH MIEJSC PRACY NA OBSZARACH WIEJSKICH (2)

Trzeciego dnia zajęć przedstawiano tematykę rejestracji działalności gospodarczej, prowadzenie firmy, jej zakres działalności, analizę finansową oraz problemy związane z jej funkcjonowaniem na rynku. W czasie pracy uczestnicy razem z prowadzącymi dokonywali identyfikacji problemów na etapie zakładania działalności gospodarczej (m.in. w zakresie stworzenia biznesplanu przedsięwzięcia, pozyski-

wania środków, wypełniania i zakresu informacji w formularzu rejestracyjnym). Ostatnia część warsztatów poświęcona była zapoznaniu się z dostępnymi danymi, analizami poświęconymi barierom w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej oraz wymianie poglądów między uczestnikami w tym zakresie.

Łukasz Jawny
CDR o/ Kraków

Europejski Fundusz Rolny
na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie.”

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach pomocy technicznej

Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013

Instytucja Zarządzająca PROW 2007-2013 - Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

